

VOORSTEL

zaaknummer: 671521
afdelingsnaam: BenO-Leef- & Vestigingsklimaat
steller: Gerben van Lunteren / Maarten van der Zwaan
telefoonnummer 035 629 2408

onderwerp: Convenant Gebiedsgericht Beheer Het Gooi 2021-2030

Voorstel

1. In te stemmen met het ‘Convenant Gebiedsgericht Beheer Het Gooi 2021-2030’;
2. Wethouder B. Heller te mandateren om namens het college Burgemeester en wethouders het ‘Convenant Gebiedsgericht Beheer Het Gooi 2021-2030’ te ondertekenen;
3. Wethouder B. Heller te mandateren om namens het college Burgemeester en wethouders met eventuele kleine redactionele wijzigingen in het ‘Convenant Gebiedsgericht Beheer Het Gooi 2021-2030’ in te stemmen;
4. De raad met bijgaande raadsinformatiebrief te informeren over de ondertekening van ‘Convenant Gebiedsgericht Beheer Het Gooi 2021-2030’.

Samenvatting

Op 31 december 2020 loopt het bestaande ‘Convenant Gebiedsgericht Beheer Het Gooi’¹ af. Dit convenant legt de constructieve samenwerking vast tussen de Provincie Noord-Holland, de gemeenten: Blaricum, Gooise Meren, Hilversum, Huizen, Laren en Wijdmeren, de drinkwaterbedrijven PWN en Vitens, en het waterschap Amstel, Gooi en Vecht op het gebied van het beheren van grondwaterverontreinigingen. Het convenant heeft als doel om de grondwaterkwaliteit in het Gooi langdurig te beschermen, te verbeteren en het benutten van de ondergrond mogelijk te maken. De belangrijkste doelstelling is om diepe grondwaterverontreinigingen (pluimen) in het Gooi te monitoren, te beheren en bij bedreiging van kwetsbare objecten, bijvoorbeeld een drinkwaterwinning of Natura 2000-gebied, te beheersen door het treffen van maatregelen. De convenantpartners wensen hun intenties voor verdere samenwerking vanaf 1 januari 2021 vast te leggen in een nieuw convenant, met enkele aanvullingen. Dit nieuwe convenant, met de looptijd 2021 – 2030, ligt nu ter besluitvorming voor.

Inleiding

Sinds 1997 is in het Gooi gewerkt aan een op maat gesneden, gebiedsgerichte en kosteneffectieve aanpak van diepe grondwaterverontreinigingen. Hiertoe zijn in de loop van de tijd meerdere samenwerkingsovereenkomsten gesloten². In opdracht van de (bestuurlijke) stuurgroep Gebiedsgericht Beheer Het Gooi (verder: GBG) is vanaf 2019 vanuit vertegenwoordigers van de ambtelijke projectgroep gewerkt aan het opstellen van een nieuw convenant. Tijdens de stuurgroep van 16 september 2020 is besloten dit nieuwe convenant ter goedkeuring voor te leggen aan de Colleges van Burgemeester en wethouders van de betreffende gemeenten, Gedeputeerde Staten, het dagelijks bestuur van AGV en de directies van de drinkwaterbedrijven.

¹ Kenmerk: Convenant Gebiedsgericht Beheer Het Gooi, 8 juli 2011 (geactualiseerd in 2014)

² In 2001 is de Intentieverklaring Masterplan ‘t Gooi tot stand gekomen en in 2005 het Samenwerkingsconvenant. In 2011 is het Convenant gebiedsgericht beheer het Gooi gesloten, welke in 2014 is geactualiseerd. Dit convenant loopt tot en met 31 december 2020.

De gebiedsgerichte aanpak is verankerd in de Wet bodembescherming³. Het door de Provincie Noord-Holland bij onherroepelijk besluit vastgestelde Gebiedsbeheerplan⁴ beschrijft de technische uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak. Ook onder de Omgevingswet, die naar verwachting met ingang van 1 januari 2022 in werking treedt, is het grondwaterkwaliteitsbeheer een zaak van alle betrokken bestuursorganen, waarbij de uitvoering van hun samenlopende taken en bevoegdheden goed op elkaar moeten worden afgestemd. De gebiedsgerichte aanpak wordt daarnaast beschouwd als één van de maatregelen die nodig zijn om de doelen van de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn te realiseren.

Probleemstelling/doel

In de afgelopen eeuw zijn op de hoger gelegen gronden in het Gooi veel bodemverontreinigingen ontstaan. Verschillende verontreinigingen zijn in het diepe grondwater tot meer dan 60 meter diep terecht gekomen. Het verontreinigde diepe grondwater stroomt onder andere in de richting van drinkwaterwinningen en kwetsbare natuurgebieden. Het verontreinigde grondwater kan zich in tientallen tot honderden jaren over grote afstand verspreiden. Zonder maatregelen zal de kwaliteit van het grondwater verder afnemen en dienen bij de drinkwaterwinningen extra zuiveringsmaatregelen te worden toegepast om drinkwater te maken. Een gevalsgerichte aanpak per verontreinigingspluim is technisch niet mogelijk of kosteneffectief.

De gebiedsgerichte aanpak houdt in dat de grondwaterverontreinigingen binnen het aangewezen gebied zich mogen verspreiden zolang kwetsbare objecten, zoals een drinkwaterwinning of Natura 2000 gebied, niet worden bedreigd. Dit wordt gewaarborgd door het op strategische plaatsen monitoren van het diepe grondwater en het zo nodig ingrijpen indien bepaalde concentraties van verontreinigende stoffen (dreigen te) worden overschreden. Onderdeel van de gebiedsgerichte aanpak is tevens dat kansen om de verontreinigingen in het Gooi aan te pakken, die zich vanuit het toekomstige gebruik van de bodem binnen het Gooi voordoen, zo optimaal mogelijk worden benut (beschermen, verbeteren, benutten). Deze gebiedsgerichte aanpak leidt in de praktijk tot een aanzienlijke kostenbesparing.

Belangrijkste wijzigingen in het nieuwe convenant

Het nieuwe convenant 2021-2030 betreft met name een voortzetting van afspraken uit het bestaande convenant. Hieronder worden de belangrijkste hoofdonderwerpen genoemd waarop wijzigingen zijn doorgevoerd ten opzichte van het bestaande convenant:

1. Aanpassingen in verband met de komst van de Omgevingswet:
 - De Wet bodembescherming komt te vervallen op het moment dat de Omgevingswet in werking treedt. Dit is naar verwachting per 1 januari 2022. Onder de Omgevingswet wordt de aanpak en de bevoegdheid van de resterende bodemverontreinigingen voor een groot deel overgeheveld naar gemeenten. De bevoegdheid en de regie over de grondwaterkwaliteit blijft voor een belangrijk deel bij de Provincie maar er ligt ook een gedeelde verantwoordelijkheid bij waterschap en gemeenten. Om dit goed te borgen zijn enkele overwegingen en artikelen opgenomen in het nieuwe convenant.
2. Financieel beheer:
 - In het huidige convenant (2011-2020) zijn afspraken gemaakt over de (structurele) bijdragen van iedere partij voor de op te bouwen voorziene middelen GBG. Deze bijdragen en afkoopsommen van partijen zijn voldaan bij inwerkingtreding van het nieuwe convenant. Voor het nieuwe convenant worden geen nieuwe afspraken gemaakt over financiële bijdragen behalve dan dat partijen in natura nog enige bijdrage leveren door uren te besteden, bij te dragen aan monitoring en een enkele partij ook blijvende interceptiemaatregelen⁵ neemt (Vitens);

³ Wet bodembescherming, paragraaf 3b, “verontreinigingen in het diepere grondwater”

⁴ Kenmerk: Gebiedsbeheerplan Grondwaterverontreinigingen het Gooi, Arcadis, 27 mei 2015

⁵ Interceptiemaatregel = In dit geval een grondwateronttrekking in de buurt van de drinkwaterwinning Laren om (een teveel aan) verontreinigd grondwater te onderscheppen voordat het in een drinkwaterwinning terecht komt en achteraf gezuiverd moet worden.

- Mocht er in de komende convenantperiode tegen alle verwachtingen in toch een tekort ontstaan vanwege extra te nemen maatregelen dan voorziet bijlage 6 van het nieuwe convenant in een aantal overeengekomen uitgangspunten en een voorlopige verdeelsleutel op basis waarvan de partijen na besluitvorming in de stuurgroep GBG opnieuw zullen bijdragen;
 - Ook is er een inspanningsverplichting opgenomen dat de Provincie een aankondiging doet bij het Rijk om een beroep te doen op het ‘calamiteitenfonds’ of de zogenaamde nazorg gelden indien er een tekort dreigt te ontstaan op de financiële middelen van het GBG.
3. Kennis en ontsluiten data:
- Een aantal losse artikelen is samengevoegd in een nieuw artikel 14 onder de titel datamanagementsysteem. Er zijn een aantal kleine aanpassingen t.o.v. het bestaande convenant;
 - Het grondwatermodel⁶ wordt nu zonder vergoeding (voorheen tegen een vergoeding wat in de praktijk vaak niet werd afgesproken) beschikbaar gesteld aan derden, mits aanvullend verkregen informatie en/of resultaten van onderzoek in het model binnen 14 dagen wordt terug geleverd;
4. Inspelen op de nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen zoals ‘nieuwe stoffen’, energietransitie en ondergrondgebruik:
- Er is een inspanningsverplichting voor de partijen opgenomen om samen te werken en aan oplossingen te werken met eventueel aanvullende afspraken;
 - De duurzame inpassing van bodemenergie en ondergrondse ontwikkelingen is verder uitgewerkt. Hierbij wordt gewezen op het voorkomen van risico’s in kwetsbare (drinkwater)gebieden, maar juist ook op combinaties waarbij bodemenergiesystemen grondwaterverontreinigingen kunnen beheersen/saneren.
5. Overige wijzigingen:
- Er zijn een aantal nieuwe artikelen/onderwerpen toegevoegd over de procesmanager, nieuwe partijen en/of gebieden toevoegen aan het GBG, tussentijdse evaluatie van het convenant, een looptijd van 10 jaar en opzegging en beëindiging van deelname aan het convenant.

Argumenten

- 1.1 Het nieuwe convenant betreft een voortzetting van een bestaande, constructieve samenwerking;
- 1.2 Het nieuwe convenant geeft vorm aan de afstemming die onder de komende Omgevingswet moet plaatsvinden tussen alle betrokken bestuursorganen die uitvoering geven aan samenlopende taken en bevoegdheden op het gebied van grondwaterkwaliteitsbeheer;
- 1.3 De gebiedsgerichte aanpak uit het convenant leidt in de praktijk tot een aanzienlijke kostenbesparing;
- 1.4 De gebiedsgerichte aanpak uit het convenant wordt beschouwd als één van de maatregelen die nodig zijn om de doelen van de Kaderrichtlijn Water en de Grondwaterrichtlijn te realiseren;
- 1.5 Het nieuwe convenant faciliteert duurzame inpassing van bodemenergie en ondergrondse ontwikkelingen in gebieden met grondwaterverontreiniging.
- 3.1 De ervaring leert dat het nooit helemaal uit te sluiten valt dat voorafgaand aan de ondertekening toch nog een (redactionele) onvolkomenheid ontdekt wordt. Het is daarom nuttig dat de portefeuillehouder gemachtigd wordt om in te stemmen met kleine (redactionele) wijzigingen.

Kanttekeningen

- 1.1 Hoewel er geen aanvullende bijdrage gevraagd wordt voor de komende 10 jaar bestaat een klein risico dat er toch een financieel tekort optreedt. In artikel 11 lid 6 is geregeld dat de Stuurgroep dan kan besluiten dat aanvullende financiële middelen noodzakelijk zijn. Om in dat geval te komen tot een financiële verdeelsleutel zijn in bijlage 6 van het convenant uitgangspunten en een voorlopige verdeelsleutel afgesproken. Een besluit tot aanvullende bijdragen is pas definitief na interne besluitvorming bij de convenantspartijen.

⁶ Model = Computermodel waarmee de grondwaterstroming en verplaatsing van grondwaterverontreiniging worden gesimuleerd.

Financiën, middelen & capaciteit

Tijdens de huidige convenantperiode zijn voldoende middelen opgebouwd om in de nieuwe convenantperiode te voorzien in de verwachte beheers- en uitvoeringskosten. In het bestaande convenant waren afspraken gemaakt over de structurele bijdragen van iedere partij voor de op te bouwen voorziene middelen GBG. Daarnaast zijn partijen, net als andere probleembezitters binnen het beheergebied, in de gelegenheid om verontreinigingspluimen af te kopen bij de Provincie ('gebiedsbeheerder'). Deze bijdragen en afkopen van partijen zijn voldaan bij inwerkingtreding van het nieuwe convenant⁷. Voor het nieuwe convenant worden dan ook geen afspraken gemaakt over het verstrekken van financiële bijdragen behalve dan dat partijen in natura nog enige bijdrage leveren door uren te besteden, bij te dragen aan monitoring en een enkele partij ook blijvende (interceptie)maatregelen⁸ neemt (Vitens).

Hieronder staat een overzicht van de financiële middelen welke aan het einde van de convenantperiode 2011-2020 resteren. Het 'saldo 1-1-2021' betreft het bedrag dat zeer waarschijnlijk op 1-1-2021 beschikbaar is. Hier zit een kleine onzekerheid in aangezien het jaar 2020 op het moment van het bepalen van dit saldo nog niet geheel afgerond is. Met de jaarrekening GBG over 2021 zal het definitieve bedrag door de stuurgroep vastgesteld worden.

Overzicht financiële middelen Gebiedsgericht Beheer Het Gooi 2021-2030 (peildatum: 6 november 2020)

Post	Bedragen
Saldo 1-1-2021	€ 11.907.792,85
Gereserveerd risicobedrag maatregelen conform art 11 lid 3	€ 5.000.000,00
Afkoop langdurige uitvoering GBG bij Bodemzorg conform art 11 lid 4	€ 6.366.000,00
'Surplus' bedrag conform art 11 lid 5	€ 541.792,85

Bron: Bijlage 5 van nieuwe convenant.

Mocht er in de komende convenantperiode tegen alle verwachtingen in toch een tekort ontstaan vanwege extra te nemen maatregelen dan voorziet bijlage 6 van het convenant in een aantal overeengekomen uitgangspunten en een voorlopige verdeelsleutel op basis waarvan de partijen na besluitvorming in de stuurgroep GBG opnieuw zullen bijdragen. Ook is er een inspanningsverplichting in het convenant opgenomen dat de Provincie een aankondiging doet bij het Rijk om een beroep te doen op het 'calamiteitenfonds' of de nazorg gelden indien er een tekort dreigt te ontstaan op de financiële middelen GBG. Dit kleine risico op een extra bijdrage wordt opgenomen in de risicoparagraaf van de begroting.

De capaciteit (uren) die vanuit Hilversum moeten worden geleverd komt, net als bij het huidige convenant, uit de lijnorganisatie.

Uitvoering

Na positieve besluitvorming is het de planning dat uiterlijk op 9 december 2020 het nieuwe convenant wordt ondertekend. Vanwege de COVID19-maatregelen zal dit niet tijdens een fysieke bijeenkomst gebeuren, maar wordt het convenant door iedere deelnemer apart ondertekend. De raad wordt geïnformeerd met bijgevoegde raadsinformatiebrief.

Het initiatief voor de communicatie over de besluitvorming ligt bij de Provincie. Zij stellen een persbericht op en kijken of dit aandacht kan krijgen in bijvoorbeeld een regionale krant. Dit wordt afgestemd met de convenantspartijen.

⁷ Hilversum heeft op deze manier € 2,43 miljoen bijgedragen aan het convenant 2011, bestaande uit:

- € 1.076.000,- structurele bijdrage aan convenant (verdeeld over 10 jaarschijven in de periode 2011-2020);
- € 162.450,- afkoop Regev-grondwaterverontreiniging (2012, onderdeel bodemsanering voormalige gasfabriek);
- € 1.191.750,- afkoop van diverse pluimen (2017, 'Package deal Hilversum').

⁸ Interceptiemaatregel = In dit geval een grondwateronttrekking in de buurt van de drinkwaterwinning Laren om zoveel mogelijk verontreinigd grondwater te onderscheppen voordat het in een drinkwaterwinning terecht komt en achteraf gezuiverd moet worden.

Het nieuwe convenant loopt tot en met 2030. In die tijd worden de grootschalige grondwaterverontreinigingen onder dit convenant beheerd. Voor de uitvoering van de afspraken in het convenant is een Uitvoeringsorganisatie bij de Provincie ingericht. De Provincie sluit voor de langdurige uitvoering van de beheerstaken een overeenkomst met Afvalzorg Bodemzorg B.V. Een Ambtelijke Projectgroep en een Stuurgroep op bestuurlijk niveau sturen de Uitvoeringsorganisatie aan. Op deelonderwerpen worden, naar behoefte, projectgroepen ingericht.

In het convenant is de afspraak gemaakt dat in 2025, of eerder indien de Stuurgroep dat wenselijk acht, een evaluatie zal plaatsvinden.

Burgemeester en wethouders van Hilversum,
de gemeentesecretaris, de burgemeester,

D. Emmer

P.I. Broertjes

Bijlage(n)

1. Convenant Gebiedsgericht beheer het Gooi 2021-2030